

pisatelj pokazal še etični nazor v Sondeliusu, ki hoče ustvariti novo človeštvo, ne pa krpiti onemoglih teles, kakor sedaj delajo zdravniki. Ironija pisatelja zadene tudi M. Gottlieba, ki tako neizprosno uveljavlja znanost radi znanosti, da bi najrajši od nje odrinil vse ljudi, a kot profesor medicine ne zna niti vbrizgniti svoji bolni ženi morfija.

Kakor razmerje do sveta, je tudi odnos do oblikovanja pretežno iz impresionizma. Nekdaj »vsevedni pisatelj« se skriva v vlogo znanstvenika, ki mnogo sluti, a ne ve vsega, kaj se godi v njegovih osebah. Zato si večkrat pomaga z izrazi, kot: Negotovo je, mogoče, brez dvoma. To ni romantična ironija, kjer pisatelj razbija iluzijo o pripovedniku in poslušavcu, da doseže svojevrstne, največkrat komične ali osupljive učinke, to je le samozavedanje pripovednika, ki hoče kritični dobi primerno govoriti, resnica mu je nadvse važna, a resnica je mnogotera. Zato je poleg skrčene vloge pripovednika, ki si le redko upa na dan s pojasnili in razlago, tembolj razvita impresionistična tehnika zrcaljenja, kjer pisatelj noče več vedeti kot osebe, v katerih se stvar zrcali. Epično pripovedovanje daje pisatelju priložnost za komentar, ker stoji med stvarmi v primerni razdalji, neposredno zrcaljenje po dialogu ali monologu pa kaže različne vidike o stvari brez pisateljevega komentarja. Naravno je, da je v zrcaljenju več psihologije in napetosti vsled negotovosti, pa tudi boljši izraz nastajanja in življenjskega trenutka. Lewis ljubi neposredno zrcaljenje, svojevrsten mik pripovedovanja pa vidi v tem, da ga večkrat dopolnjuje z raznovrstnimi vidiki oseb izven povesti ali iz povesti. Razen tega prehaja pripovedovanje običajno in neposredno doživljanje svojih oseb kot prikrit ali zastrt govor. Zmisel takega sloga je, dojeti bližino in barvo življenja, kot se zrcali z različnih vidikov, zato tudi izraz posnema ameriansko poslovno življenje v vseh odtenkih: »Od besed, ki niso manj modre od naravne sile« (Leora), do aristokratske korektnosti, ki gleda le na zunanost oblike in ne trpi ugovora (Joyce), od »fantastično okičene originalnosti« (Clif) pa do »votlo donečih stavkov brez smisla za suha dejstva« (Pickerbaugh), zlasti pa ljubi odkrivanje trivialnosti in prostaštva pod priznano obliko bahate površine. To je treba samo brati. Osebe izražajo le sebe, niso glasniki pisateljevih idej. Življenje samo sebe komentira, le redko pripovednik izrazi svojo sodbo in oceno življenja in še takrat je to mogoče vidik znanstvene zavesti izven povesti. Tehnika vidika je narekovala tudi zgradbo, ki razpada v 160 odstavkov, približno po 5 strani. Zadnji vzporedi z ironično melanholijo še enkrat vse kontraste, v katere se je steklo življenje, in odpusti čitatelja z dvomom v negotovo bodočnost.

Prevod je živahen, a v podrobnostih premalo skrben; poleg nekaterih slovničnih pomanjkljivosti in napak ga kazi zlasti čezmerno tiskovnih pogreškov.

Dr. J. Šilc

S. R. Minclov: **Ko so hrasti šumeli.** Prevedel B. Vdovič. Založba Družbe sv. Mohorja v Celju 1932. 328 str. (Mohorjeva knjižnica 54. zv.)

Zgodovinski roman iz ruskega srednjega veka okoli 1500. godi se v severozahodni Rusiji, kjer je križarski red z mečem ščitil vdiranje nemških

trgovskih kolonij v rusko zemljo. Prebujanje narodne samozavesti proti izrabljanju tujca je osredotočeno okoli starodavnega Pečerskega samostana. Zgodovina je le v površnih obrisih nakazana in glavne osebe so zrastle pisatelju iz treh nagrobnih spomenikov, katerih zgodbo so videli le hrastje, »ki šume še danes na samostanskem vrtu«. Slutnjo o zgodovinski dobi je pisatelj oživil z včutenjem v narodno epiko in njene nadčloveške junake, da utelesi vso prvotno naravno silo naroda. Sprva nas njegove osebe prese- nečajo po svoji neotesani robotosti in nečloveški moči, a ko jih polagoma približa, stoje pred nami le kot silnejši nositelji človeške radosti nad ne- ugnanim pogumom in žrtvijo. Dasi je povest včasih preveč prozorno spre- minjanje pisateljevega načrta v konkretne in slikovite prizore, ki zadržujejo dejanje in umetno vzbujajo napetost, nas vendar zanese v žive toke nekega silnejšega življenja kot dramilo za zaspane sile sodobnosti. Pisatelj je iz- delal neukročeno energijo, ki poganja iz narodnih tal, in pomirjajoči vpliv krščanske kulture. Ostaja pa objektivno v ozadju, pripoveduje in razlaga le neobhodno potrebno in pusti, da se življenje samo razvija v prizorih. To je novi realizem sovjetskih narodnikov, od starega se razlikuje le po večji toploti, morda tudi zato, ker živi pisatelj izven domovine. Dr. J. Šilc

Novo gledališko slovstvo

(Ciril Debevec, Gledališki zapiski, Slovenski poti 8; Pavel Golia, Kul- turna prireditel v Črni mlaki, Slovenske poti 11; oboje 1933, Tiskovna zadruga v Ljubljani. — P. Thuysbaert-Joze Pogačnik, Slehernik, liturgični in alego- rični misterij v enem dejanju, Ljudske igre 1; F. Timmermans - E. Veterman - N. Kuret, Trije kralji, božična legenda v treh zgodbah, Ljudske igre 2; Anto- nio Collato - Niko Kuret, Beneški trojčki, komedija v štirih dejanjih, Ljudske igre 3; France Brenk, Koroški tihotapci, igra v štirih dejanjih iz časa bojev za Koroško, Ljudske igre 4; 1932-33, vse štiri izdala in založila Misijonska tiskarna Domžale-Groblje. — Drama, gledališka revija; Ljubljana 1933. — Milan Skrbinšek, Božji volek in drugi, igre za mladinske odre; 1933, Učiteljska tiskarna v Ljubljani.)

Gledališče, dramsko slovstvo, gledališka kritika, podeželski odri — tale čudna in prijazna predmestna ulica prostranega mesta našega duhovnega življenja, je bila in je deležna mnovega zanimanja v naši ožji in širši jav- nosti. Za ureditev vprašanja te ulice je bilo in je načrtov in nasvetov zmeraj dovolj, vendar pa se zmeraj nekako oddahnemo, kadar v kritičnem trenutku spoznamo, da je treba le malo zakrpati strehe, izboljšati razsvetljavo ali posuti resda netlakovano in zanemarjeno ulico po hujših nalivih s petimi vozmi savskega gramoza, da pa zadeva drugače ni tako strašno »pereča«, kakor bi sodil človek na prvi mah, kadar zaženejo stanovalci Talijine ulice svoj krik in vik. Ko ugotovimo, da je nastala kriza radi tega, ker imamo sicer dobre igravce, a slabo vodstvo; da imamo sicer dobro vodstvo, a slabo dramsko produkcijo; da imamo sicer dobro dramsko produkcijo, a slabo režijo; da imamo vse po vrsti, kar še more priti na red, zapustimo pomirjeni zadimljeno kavarno ali toplo gostilno in ležemo k zasluženemu počitku.

Z vsemi stvarmi na svetu je tako: so in živijo nemoteno v svoji lastni koži, lupini ali v svojem zidovju, dokler je zunanja podoba — naj jo je zob